

45. İhlâs Nedir?

Sözlükte “bir şeyi, içine karışmış ve değerini düşürmüş olan başka şeylerden temizleyip arındırmak, saflaştırmak” mânâlarına gelen ihlâs kelimesi, terim olarak “ibâdet ve iyilikleri riyâdan ve çıkar kaygılarından arındırıp sadece Allah için yapmak” anlamına gelir.

İhlâsı yakalamak isteyen bir mü'min, bütün varlığı ve benliği ile her türlü riya ve gösteriştan uzak bir şekilde sadece ve sadece Allah'a kulluk eder, bütün amellerini O'nun rızasını kazanmak için yapar. Amelin ruhu ve canı ise ihlâstır. İhlâs, Rabbimize karşı davranışlarımızda, alacaklı gibi değil, verecekli gibi davranmanın, bir başka ifadeyle, Allah rızasına yönelik iş yapmakla beraber başka herhangi bir beklentiye girmemenin adı ve ünvanıdır.

İhlâs sadece Allah rızası için çalışmak değil, bununla birlikte başka bütün beklentilere de kalbin kapılarını sürgülemek demektir. Hak hoşnutluğu dışındaki beklentilerin önüne geçememek ise amellerin kirletilmesi manasına gelir. İhlâsın bu sırlı gücünden dolayıdır ki, Efendimiz (s.a.s), “Dinî hayatında ihlâslı ol, az amel yeter”

buyurur ve “Her zaman amellerinizde ihlâsı gözetin; zira Allah, sadece amelin hâlis olanını kabul eder” diyerek amellerin ihlâs yörüngeli olmasına tembihte bulunur.

Amel kirlenmesine bir örnek verelim: Diyelim ki arkadaşlarımızla beraber bir sohbet dinledik. Anlatılan konular, verilen örnekler bizim kalbimizi yumuşattı, gözlerimizi buğulandırdı, birkaç damla gözyaşı yanaklarımızdan süzülürdü. Eğer o gözyaşlarımızı saklama imkânı varken öyle yapmayıp, arkadaşlarımızın bizim bu hâlimizi bilmelerine kapı açtı isek, yaptığımız bu işle, o güzel amelimizi kirllettik; o işi, ihlâslı amel konumunun dışına ittik demektir. Evet, her şey Yüceler Yücesi Rabbimiz için olmalı, her hâlimizle ifade edilen, kendimiz değil, sadece O olmalıdır.

İhlâs, Riyanın Panzehiridir

Riya, özü-sözü bir olmamak, inandığı gibi hareket etmeyip, iki yüzlülük etmek, ibadet ve hayır için yapılan iyi şeyleri, gösteriş ve kendini beğendirmek için yapmak demektir. Riya, yapılan bütün hayırların ve ibadetlerin

insanın yüzüne çarpılmasına sebep olan, Allah'a şirk-ortak koşmak anlamına gelen ve insanı cezaların en büyüğüne götüren bir huy olup, çok tehlikeli bir davranıştır.

Riya pek çok kötü ahlâkın kaynağı ve insanların en zayıf damarıdır. Riyanın özü, insanlar arasında onların gönüllerinde yer etmek ve böylece hürmet ve saygı beklemek ve kendilerine iyi gözle bakılmalarını sağlamak amacıyla riyakâr görünmektir. Riyakâr insanlar Allah nazarında sevimsiz ve kınanmış kimselerdir. Böyle kimseler için Allah, “Vay hâline şöyle namaz kılanların ki onlar namazlarından gafildirler (kıldıkları namazın değerini bilmez, namaza gereken önemi göstermezler). İbadetlerini gösteriş için yaparlar.” buyurmuştur.

Müslümanlar hiçbir zaman, hiçbir işlerinde riyakarlık yapmamalıdır. Çünkü bir kayanın üzerindeki toprağı, yağmur nasıl yok ediyorsa, riya da bütün hayırlı işleri ve yapılan ibadetleri yok eder. Sebebi ise yapılan ibadet ve hayırların Allah'ın rıza ve hoşnutluğunu kazanma niyeti yerine insanlara gösteriş için yapılmasıdır. Riyanın panzehiri ise ihlâstır. Mü'min, ihlâslı olduğu sürece riya uçurumundan kendisini uzak tutmuş olur. Allah dostlarından Ebü'l-Leys es-Semer-kandî Hazretleri anlatıyor: “Allah rızasından başka maksatlar için ibadet edenlerin hâli, kesesine çakıl taşı doldurup çarşıya çıkan adama benzer. İnsanlar uzaktan kesesini dolu görünce, “Ne zengin adam!” derler. Hakkında böyle söylenmesinden başka ona hiçbir fayda gelmez. Çarşıdan bir şey almak istese, kesesindeki çakıl taşlarına kimse bir şey vermez.” İhlâstan yoksun amel işleyen bir adamın kazancı, sırtında faydasız bir yük, insanlar katında tesirsiz ve geçersiz riyakârlık, ötede ise azaptır.

Konuyla ilgili şöyle bir olay anlatılır:

“Bedevinin biri mescitte acele ile öyle bir namaz kılar ki, durumu seyreden halife Hz. Ömer ikaz etmek zorunda kalır.

- Ey Allah'ın kulu, bu nasıl namaz böyle? Tavuğun yem yediğı gibi. İyisi mi, sen şu namazını yeniden kıl!

Adam tutar yeniden kılar. Ama nasıl kılar? Acelesiz, ta'dil-i erkâna riayet ederek.

Durumu seyreden Halife, namazdan sonra sorar:

- Sen söyle şimdi, hangi namazın daha güzel oldu?

Adam cevap verir:

- İlk namazım daha güzeldi
- Niçin?
- Çünkü, der. Onu sadece Allah rızası için kılmıştım, bu ikincisini senin nezaretinde, senin rızan için kılmış oldum da ondan!”

İnsan işlediği amellerinde sadece Allah rızasını esas maksad yapmalı, çevresinde şunun bunun görmesini, beğenmesini asla hatırına bile getirmemeli, farzına, vacibine, sünnetine dikkat etmelidir.

Şeytan, Bir Gencin İbadetini İhlâssız Kılması Adına Neler Yapar?

Şeytan, insanın en önemli hasmıdır. Onun gayesi yaptığımız amellerimizi boşa çıkarmak için türlü türlü vesveseler vermektir. Bu vesveselerden birisi de “Riya korkusu ile tam ihlâslı yapamıyorum.” düşüncesidir. Bu düşünce ile ibadetleri terk etmek en büyük hata olur. Şeytanın istediği zaten budur. Şeytan bir vesvese ile insanı bırakmaz. İnsanın amelinden ne eksiltebilirse, sevabından ne azaltabilirse kendince onu kâr sayar. Mesela, namaz kılmak isteyen bir gençle şeytan arasındaki mücadeleye bakalım:

Şeytan önce genci ibadetten uzak tutmaya çalışır. Genç kararlı ise, şeytan bu defa ibadete başlama yaşını ileri atmaya çalışır: “Daha gençsin biraz gez, dolaş, hayatının tadını çıkar, sonra başlarsın!” der. Genç bütün bu yönlendirmelere kanmayıp namaz kılmaya yönelirse, şeytan bu defa, “Namaz abdestini şimdi alma, ezan yeni okundu” diye vesvese verir. Genç abdestini alsa bu defa, “Daha vaktin var sonra kılsın otur, sohbetini bitir.” diye vesvese verir. Şeytanın niyeti, mesela ikindiye geç kıldırıp sünnetini terk ettirmektir. Böylece genç sünnet sevabından uzak kalır. Bu da şeytan için bir kârdır. Eğer genç namaza başlarsa bu defa da onun zihnini, unuttuğu, önemli-önemsiz şeylerle meşgul etmeye başlar. Namazından gafil olmasına sebep olmaya çalışır veya namazı “tavuğun

yemini toplaması gibi” acele acele kıldırır, böylece tadil-i erkana uymasına engel olur.

Her şeye rağmen genç namazını ihlâslı, huşu içinde kılsa, şeytan son bir hileye başvurur. Genci etrafına baktırır ve “Benim gibi huşu içinde namaz kılan var mı?” diye düşünmeye sevk eder, gencin riyaya girmesine sebep olur. Böylece amel yine boşa gitmiş, sevap kaybedilmiş, şeytan kazanmış olur.

Bu örnekleri çoğaltmamız mümkündür. Burada mesele şeytanın vesveselerine uymamak, her şeye rağmen ihlâslı bir şekilde ibadetlerimizi yerine getirmektir.

Kaynağını Allah’tan alan kuvvet asla hüs-rana uğramaz. Fakat araya menfaat ve riya düşüncesi girerse niyetimize göre karşılık alırız. Unutmamalıdır ki şeytanın her seviyedeki insanlar için oyunları, tuzakları vardır. Bizler bunları öğrenip tedbirlerini almalıyız ki bu tuzaklara düşmeyelim.